

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

της 14ης Μαρτίου 2006¹**I — Εισαγωγή**

1. Το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις², προβλέπει ότι, όταν υπάρχουν πλείονες εναγόμενοι οι οποίοι κατοικούν σε διαφορετικά κράτη μέλη, οι αγωγές μπορούν να ασκηθούν ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου καθεμίας από τις εν λόγω χώρες, υπό την προϋπόθεση ότι είναι αρκούντως συναφείς μεταξύ τους.

2. Το Oberster Gerichtshof (ανώτατο αυστριακό δικαστήριο) καλείται να ερμηνεύσει την προαναφερθείσα διάταξη στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως κατά της απορριπτικής αποφάσεως επί αγωγής για εξόφληση χρέους κατά δύο εναγομένων, ενός κατοίκου Αυστρίας και μιας εταιρίας με έδρα στη Γερμανία. Ωστόσο, δεδομένου ότι η αγωγή κατά του πρώτου εναγομένου κρίθηκε εξαρχής απαράδεκτη διότι ο εναγόμενος αυτός είχε κηρυχθεί σε πτώχευση, η διαδικασία συνεχίστηκε μόνον κατά του δεύτερου εναγομένου.

3. Με το προδικαστικό ερώτημα ερωτάται αν, βάσει των διατάξεων του άρθρου 68 ΕΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 234 ΕΚ, υφίσταται δυνατότητα επιλογής του αρμόδιου δικαστηρίου.

II — Νομικό πλαίσιο**A — Ο κανονισμός 44/2001**

4. Το Συμβούλιο, βάσει του άρθρου 65 ΕΚ, αντικατέστησε τη Σύμβαση των Βρυξελλών του 1968³ με τον κανονισμό 44/2001⁴, προκειμένου να εναρμονισθούν οι κανόνες καθορισμού του αρμόδιου δικαστηρίου προς διασφάλιση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς⁵.

3 — Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (παγιωμένη μορφή ΕΕ 1998, C 27, σ. 1).

4 — Άρθρο 68 του κανονισμού 44/2001. Η Σύμβαση των Βρυξελλών εξακολουθεί, εντούτοις, να ισχύει στη Δανία (άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού) καθώς και, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 299 ΕΚ, στις ζώνες των κρατών μελών που εμπίπτουν στο κατά τόπον πεδίο εφαρμογής της συμβάσεως αυτής, όχι όμως και του κανονισμού.

5 — Δεύτερη και τρίτη αιτιολογική σκέψη.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — ΕΕ 2001, L 12, σ. 1.

5. Οι σχετικοί με τις «ενδοκοινοτικές διαφορές» κανόνες πρέπει να χαρακτηρίζονται από «υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας» και να βασίζονται στη αρχή της δωσιδικίας «της κατοικίας του εναγομένου [...], εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των μερών δικαιολογεί άλλο συνδετικό παράγοντα»⁶. Η γενική δωσιδικία πρέπει, εντούτοις, να συμπληρωθεί από εναλλακτικές δωσιδικίες, οι οποίες θα ισχύουν «λόγω του στενού συνδέσμου μεταξύ του δικαστηρίου και της διαφοράς ή για τη διευκόλυνση του έργου της δικαιοσύνης»⁷.

6. Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού ορίζει ότι, «[μ]ε την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους».

7. Τα άρθρα 5, 6 και 7 περιγράφουν διαφορετικές «ειδικές δωσιδικίες» οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο του γενικού αυτού αξιώματος. Κατά το άρθρο 6, τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται το άρθρο 5 μπορούν να εναχθούν:

«1) αν υπάρχουν πολλοί εναγόμενοι, ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας ενός εξ αυτών, εφόσον υπάρχει τόσο στενή συνάφεια μεταξύ των αγωγών

ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικασθούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από την χωριστή εκδίκασή τους [...]».

B — Το αυστριακό δίκαιο

8. Το άρθρο 6 του Konkursordnung (κανονισμού περί πτωχεύσεων, στο εξής: ΚΟ) προβλέπει τα εξής:

«1) Δικαστικές διαφορές με τις οποίες σκοπείται η προβολή ή η διασφάλιση αξιώσεων επί περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν στην πτωχευτική περιουσία δεν μπορούν ούτε να εκδικαστούν ούτε να συνεχιστεί η εκδίκασή τους μετά την κίνηση της πτωχευτικής διαδικασίας κατά του κοινού οφειλέτη.

2) Δικαστικές διαφορές σχετικά με αξιώσεις απομακρύνσεως και αποχωρισμού για αντικείμενα που δεν ανήκουν στην πτωχευτική περιουσία μπορούν να εκδικαστούν και να συνεχιστεί η εκδίκασή τους και μετά την κίνηση της πτωχευτικής διαδικασίας, εντούτοις μόνον κατά του συνδίκου της πτωχεύσεως.

3) Δικαστικές διαφορές σχετικά με αξιώσεις, οι οποίες δεν αφορούν την πτωχευτική

6 — Ενδέκατη αιτιολογική σκέψη.

7 — Δωδέκατη αιτιολογική σκέψη.

περιουσία, ιδίως αξιώσεις σχετικά με προσωπικές παροχές του οφειλέτη, μπορούν και κατά τη διάρκεια της πτωχεύσεως να εκδικαστούν και να συνεχιστεί η εκδικασή τους κατά του κοινού οφειλέτη ή από τον ίδιο.»

9. Συνεπώς, η διάταξη αυτή εισάγει «δικονομικό κώλυμα», το οποίο σημαίνει ότι, μετά την κίνηση της πτωχευτικής διαδικασίας, δεν μπορούν ούτε να εισαχθούν ούτε να συνεχιστούν διαδικασίες για την προβολή που αφορούν την πτωχευτική περιουσία, με αποτέλεσμα οι σχετικές αγωγές να καθίστανται απαράδεκτες.

10. Πρόκειται για μέτρα που προβλέπονται και σε άλλα νομικά συστήματα και που σκοπούν στη συγκέντρωση των οφειλών του κηρυχθέντος σε πτώχευση οφειλέτη προς διευκόλυνση της ικανοποίησης των πιστωτών⁸. Αν γίνονταν δεκτές ατομικές αγωγές, θα αυξάνονταν τα νομικά και πρακτικά κωλύματα.

11. Σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, ο σύνδικος της πτωχεύσεως πρέπει να εξελέγξει τις απαιτήσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 6, παράγραφος 1, του ΚΟ και να τις ενσωματώσει στον λογαριασμό διανομής, χωρίς να προσφύγει σε δικαστήριο⁹: αν ωστόσο προβληθούν αντιρρήσεις επί της πτωχευτικής

απαιτήσεως, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να εναγάγει όσους τις προέβαλαν¹⁰. Αν, κατά τη διάρκεια αυτού του σταδίου της διαδικασίας επαληθεύσεως, οι απαιτήσεις δεν αμφισβητηθούν ρητώς από τον πτωχεύσαντα διάδικο, ο πιστωτής αποκτά εκτελεστό τίτλο ο οποίος ενεργεί και πέραν της πτωχεύσεως¹¹.

III — Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

12. Στις 30 Ιανουαρίου 2004, η εταιρία Reisch Montage AG άσκησε ενώπιον του Bezirksgericht Bezau (περιφερειακού δικαστηρίου) αγωγή κατά του Mario Gisinger, κατοίκου Αυστρίας, και της εταιρίας Kiesel Baumaschinen Handels GmbH, με έδρα στη Γερμανία, έχοντας ως σκοπό να υποχρεωθούν να εξοφλήσουν εις ολόκληρον οφειλή ύψους 8 689,22 ευρώ, βάσει συμφωνίας που είχαν συνάψει με τον Günter Resich, ο οποίος είχε εκχωρήσει την απαίτηση στην ενάγουσα¹².

13. Με απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2004, το Bezirksgericht Bezau απέρριψε την αγωγή κατά του Gisinger με την αιτιολογία ότι είχε κινηθεί πτωχευτική διαδικασία σε βάρος του στις 23 Ιουλίου 2003. Με απόφαση της 15ης Απριλίου 2004, το ίδιο δικαστήριο διαπίστωσε ότι δεν είχε κατά τόπον αρμοδιότητα και διεθνή δικαιοδοσία.

8 — Για παράδειγμα, κατά τον ισπανικό νόμο περί διαδικασιών συλλογικής ικανοποίησης πιστωτών (Ley 22/2003, της 9ης Ιουλίου, BOE αριθ. 164, της 10ης Ιουλίου 2003, σ. 26905), τα πολιτικά δικαστήρια δεν πρέπει να επιλαμβάνονται διαφορών που υπάγονται στη δικαιοδοσία πτωχευτικού δικαστηρίου: αν ωστόσο κινηθεί σχετική διαδικασία ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, τα δικαστήρια αυτά πρέπει να διατάξουν τη διαγραφή της υποθέσεως, καθόσον η απόφασή τους πάσχει ακυρότητα (άρθρο 50).

9 — Άρθρο 104 του ΚΟ.

10 — Άρθρο 110 του ΚΟ.

11 — Άρθρο 61 του ΚΟ.

12 — Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο δεν περιέχει λεπτομέρειες σχετικά με τη συμφωνία.

14. Η Reisch Montage AG άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Landesgericht Feldkirch (περιφερειακού δικαστηρίου)· με απόφαση της 8ης Ιουνίου 2004, το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι αρμόδιο για την εκδίκαση της εφέσεως ήταν το δικαστήριο που είχε επιληφθεί της υποθέσεως πρωτοδικώς.

15. Η εναγόμενη εταιρία άσκησε αναίρεση ενώπιον του Oberster Gerichtshof, το οποίο ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Μπορεί ο ενάγων να επικαλεστεί το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001, στην περίπτωση κατά την οποία ασκήσει αγωγή κατά προσώπου το οποίο κατοικεί ή εδρεύει στο κράτος μέλος του δικάζοντος δικαστηρίου καθώς και κατά προσώπου που κατοικεί ή εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος, λαμβανομένου υπόψη ότι η αγωγή κατά του προσώπου που κατοικεί ή εδρεύει στο κράτος μέλος του δικάζοντος δικαστηρίου είναι ήδη κατά τον χρόνο της ασκήσεώς της απαράδεκτη, λόγω της σε βάρος του κινήσεως πτωχευτικής διαδικασίας η οποία, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, δημιουργεί δικονομικό κώλυμα;»

IV — Η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία

16. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν εντός της προθεσμίας του άρθρου 20 του Οργανισμού του Δικαστηρίου η Γερμανική και η Γαλλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή.

17. Λαμβανομένου υπόψη ότι κανένας διάδικος δεν είχε ζητήσει τη διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως κατά το πέρας της έγγραφης διαδικασίας, προτάσεις επί της υποθέσεως μπορούσαν να υποβληθούν ήδη κατόπιν της συσκέψεως επί γενικών θεμάτων του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 2006.

V — Ανάλυση του προδικαστικού ερωτήματος

A — Προκαταρκτική παρατήρηση

18. Καταρχάς, πρέπει να επισημανθεί ότι πολλές διατάξεις του κανονισμού 44/2001 συμπίπτουν με διατάξεις της Συμβάσεως των Βρυξελλών, την οποία αντικατέστησε ο εν λόγω κανονισμός, οπότε τα σχόλια της θεωρίας του δικαίου και της νομολογίας επεκτείνονται πλήρως και στις διατάξεις του κανονισμού.

19. Τούτο συμβαίνει με το άρθρο 2, το οποίο περιλαμβάνεται πανομοιότυπο σε αμφότερες τις διατάξεις¹³, και με το άρθρο 6, σημείο 1, στο οποίο ο κανονισμός 44/2001 ενσωμάτωσε την επιταγή περί συνάφειας μεταξύ των αγωγών που ασκούνται κατά πλειόνων εναγομένων, σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που παρέσχε στην αντίστοιχη

¹³ — Η μοναδική διαφορά έγκειται στην παραπομπή στον «παρόντα κανονισμό» ή στην «παρούσα σύμβαση», αντίστοιχως.

διάταξη της συμβάσεως η απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, Καλφέλης¹⁴, η οποία κυρώθηκε με μεταγενέστερη νομολογία¹⁵.

αμυνθεί ενώπιον των δικαστηρίων άλλης χώρας πλην της δικής του¹⁹, μολοντότι είναι γεγονός ότι ο εναγόμενος αντλεί από την κατάσταση αυτή ορισμένα πλεονεκτήματα, καθόσον η εκτέλεση της αποφάσεως θα είναι ευκολότερη ως προς αυτόν.

B — Οι κανόνες περί δικαιοδοσίας

20. Το προαναφερθέν άρθρο 2 αποτελεί αφετηρία των υποχρεωτικών κριτηρίων που διέπουν τον καθορισμό της δικαιοδοσίας¹⁶. Τα δύο αξιώματα στα οποία στηρίζεται θεμελιώνουν το σύστημα: οι κανόνες εφαρμόζονται όταν ο εναγόμενος κατοικεί εντός της Κοινότητας¹⁷, οπότε υπάγεται στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται η κατοικία ή η έδρα του, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς του¹⁸.

21. Το άρθρο αυτό μεταφέρει την κοινώς αποδεκτή στο συγκριτικό δίκαιο αρχή *actor sequitur forum rei*, κατοχυρώνοντας την προστασία των συμφερόντων του εναγομένου, για τον οποίο είναι δυσκολότερο να

22. Επομένως, εφαρμόζεται καταρχήν ο κανόνας του *forum domicilii* ο οποίος όμως δεν έχει αποκλειστική εφαρμογή, καθόσον συνυπάρχει με άλλες μορφές δωσιδικίας²⁰ οι οποίες, υπό ορισμένες συνθήκες, αποκλείουν την εφαρμογή του λόγω του αντικειμένου της διαφοράς²¹ ή κατόπιν συμφωνίας των διαδίκων²².

23. Σε άλλες περιπτώσεις, το άρθρο 2 συμπληρώνεται με διατάξεις περί καθορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας και της κατά τόπον αρμοδιότητας μέσω της θεσπίσεως κανόνων δεσμευτικών για τον εναγόμενο και προαιρετικών για τον ενάγοντα, ο οποίος διαθέτει πληθώρα επιλογών²³.

24. Υπό την έννοια αυτή, τα άρθρα 5 και 6 του κανονισμού 44/2001 προβλέπουν σειρά

14 — Απόφαση 189/87 (Συλλογή 1988, σ. 5565, συγκεκριμένα σκέψεις 7 έως 12).

15 — Απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 1998, C-51/97, Réunion européenne κ.λπ. (Συλλογή 1998, σ. 6511, σκέψεις 47 έως 49).

16 — Αποφάσεις της 9ης Δεκεμβρίου 2003, C-116/02, Gasser (Συλλογή 2003, σ. I-14693, σκέψη 72), της 27ης Απριλίου 2004, C-159/02, Turner (Συλλογή 2004, σ. I-3565, σκέψη 24), και της 1ης Μαρτίου 2005, C-281/02, Owusu (Συλλογή 2005, σ. I-1383, σκέψη 37).

17 — Κατά το άρθρο 4, σημείο 1, του κανονισμού, «αν ο εναγόμενος δεν έχει κατοικία στο έδαφος κράτους μέλους, η διεθνής δικαιοδοσία σε κάθε κράτος μέλος ρυθμίζεται από το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους, με την επιφύλαξη των άρθρων 22 και 23».

18 — Guardans Cambó, I., στη συλλογή *Comentario al Convenio de Bruselas relativo a la competencia judicial y a la ejecución de resoluciones judiciales en materia civil y mercantil*, έκδοση Calvo Caravaca, A.L., Universidad Carlos III de Madrid/Boletín Oficial del Estado, Μαδρίτη, 1994, σ. 62.

19 — Έκθεση του P. Jenard σχετικά με τη Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1986, C 298, σ. 29).

20 — Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού προβλέπει ότι «τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους μπορούν να εναχθούν ενώπιον των δικαστηρίων άλλου κράτους μέλους μόνο σύμφωνα με τους κανόνες που περιλαμβάνονται στα τμήματα 2 έως 7 [...]» Droz, G.A.L., *Compétence judiciaire et effets des jugements dans le marché commun (Etude de la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968)*, Librairie Dalloz, Παρίσι, 1972, σ. 56).

21 — Το άρθρο 22 του κανονισμού αρχίζει ως εξής: «αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία, έχουν [...]».

22 — Κατά τα άρθρα 23 και 24 του κανονισμού, μπορεί να κηρυχθεί αρμόδιο το δικαστήριο κράτους μέλους της Κοινότητας, ακόμη και αν ο εναγόμενος δεν κατοικεί εντός της Κοινότητας.

23 — Τμήματα 2 έως 5 του κεφαλαίου 2. Τα άρθρα 5, 6, 9 έως 12, 16, 19 και 20, για παράδειγμα, χρησιμοποιούν το ρήμα «μπορεί».

ειδικών δωσιδικιών βάσει των οποίων είναι δυνατή η άσκηση αγωγής ενώπιον δικαστηρίου το οποίο δεν βρίσκεται στο κράτος μέλος του οφειλέτη· ως εκ τούτου, το αρμόδιο δικαστήριο ορίζεται απευθείας και εκτός εθνικού δικαίου, λόγω του στενού συνδέσμου του με τη διαφορά.

25. Οι επίμαχες διατάξεις προβλέπουν ορισμένες περιπτώσεις δωσιδικίας όπως η *forum contractus*²⁴ ή η *forum delicti commissi*²⁵, κρίσιμη πάντως για την υπό κρίση υπόθεση είναι η δωσιδικία *forum connexitatis*, η οποία περιλαμβάνει διάφορες μορφές συναφείας των διαδικασιών, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται η ύπαρξη πλειόνων εναγομένων· αυτή η δωσιδικία ανταποκρίνεται στην πάγια επιδίωξη του κοινοτικού νομοθέτη να αναθέτει την εκδίκαση όλων των αγωγών επί της ίδιας υποθέσεως στο πλησιέστερο δικαστήριο ή σε εκείνο που έχει τον ισχυρότερο σύνδεσμο με τη διαφορά²⁶.

και πλείονες εναγόμενοι) ή μικτή (πλείονες ενάγοντες και πλείονες εναγόμενοι).

27. Το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 αναφέρεται στην παθητική ομοδικία²⁷, έχει δε εφαρμογή και σε περιπτώσεις μικτής ομοδικίας²⁸. Για να υπάρχει επιλογή δωσιδικίας, πρέπει να υπάρχουν δύο τουλάχιστον οφειλέτες οι οποίοι κατοικούν σε διαφορετικά κράτη μέλη²⁹, οι δε αγωγές³⁰ πρέπει να είναι συναφείς, οπότε να είναι σκόπιμη η συνεκδίκασή τους.

28. Η επιταγή αιτιώδους συναφείας εξυπηρετεί δύο σκοπούς. Αφενός, περιορίζει τον κίνδυνο αντιφατικών δικαστικών αποφάσεων. Αφετέρου, αποτρέπει το ενδεχόμενο

Γ — Η ειδική δωσιδικία σε περίπτωση υπάρξεως πλειόνων εναγομένων

26. Η ύπαρξη πλειόνων εναγομένων σε μια δίκη συνεπάγεται ομοδικία, η οποία μπορεί να είναι ενεργητική (πλείονες ενάγοντες και ένας εναγόμενος), παθητική (ένας ενάγων

27 — Η προαναφερθείσα έκθεση Jenard επισημαίνει ότι, εξαιρουμένης της γερμανικής νομοθεσίας, οι νομοθεσίες των κρατών που αποτελούν μέρη της Συμβάσεως των Βρυξελλών περιέχουν ανάλογους κανόνες, οι οποίοι άλλωστε επαναλαμβάνονται σε πολλές διμερείς συμβάσεις· βλ., επιπλέον, Loussouart, I., *Droit international privé*, 2η έκδ., Dalloz, Παρίσι, 1980, σ. 610.

28 — Όσον αφορά την ενεργητική ομοδικία, δεδομένου ότι δεν προβλέπεται καμία σχετική κανονιστική ρύθμιση, χρήζουν εφαρμογής οι νομοθεσίες των κρατών μελών· βλ. Geimer, R., και Schütze, *Internationale Urteilsanerkennung*, τόμος 1, πρώτο μέρος, Μόναχο, 1983, σ. 385.

29 — Η ανάγκη ελλείψεως κοινής κατοικίας εξυπακούεται: Tirado Robles, C., *La competencia judicial en la Unión Europea — Comentarios al Convenio de Bruselas*, Bosch, Βαρκελώνη, 1995, σ. 64. Η θεωρία του δικαίου αποκλείει την εφαρμογή του κανόνα όταν ένας από τους ομοδικούς εναγομένους κατοικεί εκτός της Κοινότητας· Garau Sobrino, F.F., προαναφερθείσα συλλογή *Comentario al Convenio de Bruselas* [...], σ. 171.

30 — Παρά τη χρήση του όρου «αγωγή» σε αμφοτέρως τις περιπτώσεις, δεν πρέπει να συγχέεται η υποκειμενική ένωση των αξιώσεων στην οποία αναφέρεται το άρθρο 6, σημείο 1, με την ένωση των δικογραφιών στην οποία αναφέρονται τα άρθρα 27 έως 30 του κανονισμού 44/2001.

24 — Άρθρο 5, σημείο 1, υπό α'.

25 — Άρθρο 5, σημεία 3 και 4.

26 — Desantes Real, M., *Competencia judicial internacional en la Comunidad Europea*, Bosch, Βαρκελώνη, 1986, σ. 329.

παράνομου αποκλεισμού για τον ένα εναγόμενο της δωσιδικίας των δικαστηρίων του κράτους κατοικίας του³¹.

γών, που στηρίζονται σε εις ολόκληρον ενοχή³² βάσει της οποίας το ποσό της οφειλής μπορεί να καταβληθεί από οποιονδήποτε από τους οφειλέτες.

Δ — Εξέταση του προδικαστικού ερωτήματος

29. Προτάθηκαν δύο διαφορετικές απαντήσεις στο προδικαστικό ερώτημα: η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή φρονούν ότι είναι δυνατόν να γίνει επίκληση της ειδικής δωσιδικίας, ενώ η Γερμανική Κυβέρνηση δεν δέχεται αυτή τη δυνατότητα. Πρέπει να εξεταστούν αμφότερες οι εν λόγω εναλλακτικές.

1. Η πρώτη εναλλακτική

30. Εν προκειμένω, οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 6, σημείο 1, εκ πρώτης όψεως πληρούνται, καθόσον υπάρχουν δύο εναγόμενοι και συνάφεια μεταξύ των αγω-

31. Από τυπικής απόψεως, για να γίνει επίκληση ειδικής δωσιδικίας, αρκεί ο ενάγων να έχει εναγάγει διαφόρους ενδιαφερομένους, οι οποίοι αποκτούν με τον τρόπο αυτό την ιδιότητα του εναγομένου, ανεξαρτήτως των ουσιαστικών κωλυμάτων ή της διαδικασίας που εφαρμόζεται ή πρόκειται να εφαρμοσθεί.

32. Η άποψη αυτή στηρίζεται σε τέσσερις τουλάχιστο λόγους. Πρώτον, πριν εξακριβωθεί το κύρος της διαδικαστικής σχέσεως, το δικαστήριο πρέπει να διαπιστώσει την αρμοδιότητά του, η οποία δεν εξαρτάται ούτε από το παραδεκτό της αγωγής, ούτε από την εξέταση του ουσιαστικού ζητήματος, δηλαδή από το αν η αξίωση μπορεί να ικανοποιηθεί.

33. Δεύτερον, ο κανονισμός δεν διευκρινίζει ούτε την έννοια του «εναγομένου» ούτε την έννοια του «ομοδικού εναγομένου»³³, αλλά απλώς απαιτεί να υπάρχει συνάφεια μεταξύ των «αγωγών», χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις.

34. Τρίτον, κατά το άρθρο 30 του κανονισμού, ένα δικαστήριο θεωρείται ως επιληφθέν «από την κατάθεση στο δικαστήριο του

31 — Μολονότι για τον δεύτερο αυτό σκοπό γίνεται λόγος στο άρθρο 6, σημείο 2, —«αν πρόκειται για προσεπίκληση δικονομικού εγγυητή ή άλλη προσεπίκληση, ενώπιον του δικαστηρίου της κύριας δίκης, εκτός αν μόνος σκοπός τους ήταν να απομακρύνουν τον εγγυητή ή τον προσεπικαλούμενο από το δικαστήριο που θα είχε διεθνή δικαιοδοσία στην περιπτώσή τους»— στο σημείο 1 δεν υπάρχει καμία σχετική αναφορά, είναι όμως δυνατόν να συναχθεί από το πνεύμα και τον σκοπό των διατάξεων, ως παρακολούθημα της αιτιώδους συνάφειας (έκθεση Jenard), ή αυτοτελώς (ο Droz, όπ.π., σ. 71, φρονεί ότι η παράλειψη είναι ακούσια και όχι ηθελημένη)· βλ. επίσης Gothot, P., και Holleaux, D., *La Convención de Bruselas de 27 de septiembre de 1968 (competencia judicial y efectos de las decisiones en el marco de la CEE)*, La Ley, Μαδρίτη, 1986, σ. 69.

32 — Η έκθεση Jenard αναφέρει ως παράδειγμα αιτιώδους συνάφειας το ότι «πρόκειται περί εις ολόκληρον οφειλέτες».

33 — Droz, όπ.π., σ. 71.

εισαγωγικού εγγράφου της δίκης [...]». Σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση Καλφέλς, η διάταξη αυτή χρησιμεύει επίσης στην εκτίμηση της συνάφειας³⁴ και, επομένως, αποτελεί το στάδιο κατά το οποίο πρέπει να εξακριβωθεί αν το οικείο δικόγραφο αφορά δύο τουλάχιστον εναγομένους³⁵.

35. Τέλος, όταν ο ενάγων παραιτείται της αγωγής του ως προς τον εναγόμενο που κατοικεί στην περιφέρεια του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου ασκήθηκε η αγωγή βάσει του άρθρου 6, σημείο 1, η αρχή της *perpetuatio jurisdictionis* απαγορεύει τη μεταβολή της διεθνούς δικαιοδοσίας, οπότε η διαδικασία συνεχίζεται ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου³⁶. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται όταν ένας από τους προσεπικαλούμενους αποκλείεται από τη δίκη για άλλους λόγους.

περιοριστικό χαρακτήρα³⁷ και χρήζει στενής ερμηνείας³⁸, σε συνάρτηση προς το συμφέρον που πρέπει να διασφαλισθεί: λαμβανομένης υπόψη της αρχής αυτής, η εν λόγω διάταξη δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω.

37. Ο ισχυρισμός αυτός μπορεί να στηριχθεί και σε άλλους λόγους. Αφενός, η ειδική δωσιδικία που προβλέπεται εκτάκτως σε περίπτωση υπάρξεως πλειόνων εναγομένων δεν αποτελεί, αυτή καθαυτή, σκοπό, αλλά μέσο προς εξυπηρέτηση της οικονομίας της διαδικασίας και προς αποφυγή εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων· οι στόχοι αυτοί πάντως δεν μπορούν να επιτευχθούν, αν μία από τις ασκηθείσες αγωγές έχει κηρυχθεί απαράδεκτη.

38. Αφετέρου, το πλεονέκτημα της άμυνας ενώπιον δικαστηρίων της ημεδαπής δεν βλάπτει τον αντίδικο και δεν του επιβάλλει δυσανάλογη επιβάρυνση όπως, εν προκειμένω, η υποχρέωση να ενημερωθεί σχετικά με την πτωχευτική διαδικασία.

2. Η δεύτερη εναλλακτική

36. Όπως και οι άλλες διατάξεις που εισάγουν παρέκκλιση από τον γενικό κανόνα του άρθρου 2, το άρθρο 6, σημείο 1, έχει

3. Η προτεινόμενη λύση

39. Καμία από τις δύο προαναφερθείσες εναλλακτικές λύσεις δεν συνάδει προς τα πραγματικά περιστατικά που έχει δεχθεί το αιτούν δικαστήριο· επιπλέον, αμφότερες ενέχουν κινδύνους οι οποίοι εύκολα εντοπίζονται, όπως θα αποδειχθεί στη συνέχεια.

34 — Σημείο 12.

35 — Βλ. Garau Sobrino, F.F., ό.π., *Comentario al Convenio de Bruselas* [...], σ. 170, που αναφέρει ότι επίκληση της ομοδικίας πρέπει να γίνεται εν γένει κατά την υποβολή του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου.

36 — Desantes Real, M., ό.π., σ. 331.

37 — Weser, M., *Convention communautaire sur la compétence judiciaire et l'exécution des décisions*, Centre interuniversitaire de droit comparé, Βρυξέλλες/Παρίσι, 1975, σ. 266.

38 — Για την ανάγκη αποφυγής της ευρείας και εκτεταμένης ερμηνείας των παρεκκλίσεων από το άρθρο 2 της Συμβάσεως των Βρυξελλών γίνεται λόγος στη σκέψη 7 της αποφάσεως της 22ας Νοεμβρίου 1978, 33/78, Somafer (Συλλογή τόμος 1978, σ. 653).

40. Αν ασκηθεί ενώπιον εθνικού δικαστηρίου αγωγή αφορώσα απαίτηση έναντι δύο τουλάχιστον εις ολόκληρον οφειλετών, ο μοναδικός εκ των οποίων που κατοικεί στη χώρα και, επομένως, δικαιολογεί την αρμοδιότητα του δικαστηρίου απεβίωσε πριν την έναρξη της διαδικασίας, η πρώτη από τις προαναφερθείσες εναλλακτικές, που στηρίζεται στη συνδρομή των τυπικών προϋποθέσεων, επιλύει την υπόθεση, αλλά η λύση δεν είναι ικανοποιητική, καθόσον η έκδοση αντιφατικών αποφάσεων αποτρέπεται μόνο διότι δεν χωρεί αγωγή κατά θανόντος —η κατάσταση θα ήταν διαφορετική αν η αγωγή στρεφόταν κατά των κληρονόμων του.

41. Ομοίως, αν ο εναγόμενος του οποίου η κατοικία καθορίζει τη δωσιδικία είχε μεταβιβάσει την οφειλή του χωρίς να κοινοποιήσει την ενέργειά του στον ενάγοντα, οι αμφιβολίες σχετικά με την παθητική νομιμοποίησή του και τις συνέπειες της εν λόγω παραλείψεως κοινοποιήσεως θα δικαιολογούσαν την προηγούμενη εξέταση των στοιχείων αυτών και, ενδεχομένως, την άρνηση του δικαστηρίου να επιληφθεί της υποθέσεως επειδή κατά τον ίδιο τρόπο θα μπορούσε να αποφανθεί και δικαστήριο άλλου κράτους μέλους, στο οποίο έχει την κατοικία του άλλος εναγόμενος, το αποτέλεσμα θα ήταν η έκδοση αντιφατικών αποφάσεων.

42. Κατά την άποψή μου, το δίλημμα απορρέει από το γεγονός ότι, όταν μία από τις αγωγές πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη κατ' εφαρμογήν της εθνικής νομοθεσίας, δεν υπάρχουν πραγματικά πλείονες εναγόμενοι, οπότε δεν πληρούται μία από τις προϋποθέσεις επιλογής δωσιδικίας του δικαστηρίου, το οποίο δεν δύναται, ως εκ τούτου, να εκπληρώσει τα καθήκοντά του.

43. Η παρουσία δύο τουλάχιστον εναγομένων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αποτελεί τεχνικό όρο. Το ζήτημα δεν είναι αν η αγωγή πρέπει να απορριφθεί ή αν είναι αναγκαίο να εξεταστεί αυτή η πτυχή, αλλά απλώς ότι η άσκηση της αγωγής απαγορεύεται εκ του νόμου.

44. Επιπλέον, το να καταστεί για έναν από τους εναγομένους εξαρχής αδύνατο να παρέμβει στη δίκη δεν αποτρέπει το ενδεχόμενο εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων, καθόσον το δικαστήριο του κράτους στο οποίο βρίσκεται η κατοικία του αποκλεισθέντος από τη δίκη προσώπου δεν θα εκδώσει καμία απόφαση.

45. Αντιθέτως, η εφαρμογή του κανόνα σε περιπτώσεις όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης μεταβάλλει τη γενική αυτή αρχή κατά παράβαση της νομολογίας του Δικαστηρίου³⁹, καθόσον, με πρόσχημα την ανάγκη συνδρομής τυπικών προϋποθέσεων, έχει ως αποτέλεσμα να εναχθεί ο ενδιαφερόμενος σε δικαστήριο της αλλοδαπής και να περιορισθούν, ως εκ τούτου, οι δυνατότητες άμυνάς του.

46. Η προτεινόμενη λύση λαμβάνει υπόψη την ανάγκη προβλεψιμότητας των διατάξεων περί δικαιοδοσίας· συγκεκριμένα, οι εναλλακτικές λύσεις έχουν περιορισμένο

39 — Προαναφερθείσες αποφάσεις Καλφέλης, σκέψη 8, και Réunion européenne κ.λπ., σκέψη 47.

πεδίο εφαρμογής, καθόσον οι περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να γίνει επίκληση ειδικής δωσιδικίας έχουν οριοθετηθεί και δεν έχουν προστεθεί νέες προϋποθέσεις.

47. Η λύση αυτή δεν σημαίνει πάντως ότι οι εθνικές έννομες τάξεις έχουν έμμεσες επιπτώσεις στον καθορισμό της δωσιδικίας, σε βάρος της πρακτικής αποτελεσματικότητάς της, πράγμα που απαγορεύεται από τη νομολογία⁴⁰ η οποία προβλέπει ότι οι κοινοί κανόνες κατισχύουν των ασυμβίβαστων προς αυτούς εσωτερικών διατάξεων⁴¹. Επίσης, δεν θίγεται η αποτελεσματικότητα των κοινοτικών διατάξεων και δεν δημιουργείται σύγκρουση κανόνων, καθόσον οι οικείες διατάξεις έχουν διαφορετικό πεδίο εφαρμογής, μολοντί συμπίπτουν σε ορισμένα σημεία.

48. Πρέπει να επισημανθεί ότι ο κανονισμός 44/2001 —όπως και η προγενέστερη αυτού Σύμβαση των Βρυξελλών— δεν εναρμονίζει τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες, αλλά περιορίζεται απλώς στον καθορισμό του αρμόδιου για να αποφανθεί επί ορισμένων υποθέσεων δικαστηρίου μέσω της εφαρμογής παραμέτρων διαφορετικών από εκείνες που αφορούν το παραδεκτό⁴².

49. Ο κανονισμός καθ'αυτός παραπέμπει συχνά στο εθνικό δίκαιο, π.χ. για να διευκρινίσει τη βασική έννοια της «κατοικίας»⁴³. το Δικαστήριο επέτρεψε σε ορισμένες περιπτώσεις την προσφυγή σε κανόνες εσωτερικού δικαίου, προκειμένου να συμπληρωθούν οι κοινοτικοί κανόνες⁴⁴.

50. Κατά συνέπεια, το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού δεν μπορεί να προβληθεί, όταν η αγωγή κατά προσώπου που κατοικεί στο κράτος του επιληφθέντος δικαστηρίου πρέπει να απορριφθεί εξ αρχής, εξαιτίας της συνδρομής λόγου απαραδέκτου προβλεπόμενου από τον νόμο.

51. Η προτεινόμενη λύση εξουδετερώνει τα μειονεκτήματα καθεμίας από τις προαναφερθείσες εναλλακτικές λύσεις, ενώ συγχρόνως συνάδει προς το σύστημα που έχει καθιερώσει ο κανονισμός 44/2001 και παρέχει χρήσιμες ενδείξεις στα δικαστήρια που θα κληθούν να εφαρμόσουν τις διατάξεις του.

40 — Απόφαση της 15ης Μαΐου 1990, C-365/88, Hagen (Συλλογή 1990, σ. I-1845, σκέψη 20), της 26ης Μαΐου 2005, C-77/04, GIE Réunion européenne κ.λπ. (Συλλογή 2005, σ. I-4509, σκέψη 35), καθώς και προαναφερθείσα απόφαση Turner, σκέψη 29.

41 — Απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 1983, 288/82, Duijnste (Συλλογή 1983, σ. 3663, σκέψη 14). Το Hoge Raad der Nederlanden είχε ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του αν η προβλεπόμενη από το άρθρο 19 της Συμβάσεως των Βρυξελλών υποχρέωση ενός δικαστηρίου να διαπιστώσει αυτεπαγγέλτως την αναρμοδιότητά του εφαρμόζεται επίσης στο πλαίσιο αιτήσεως αναίρεσης, στην οποία, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, το επιλαμβανόμενο της υποθέσεως δικαστήριο πρέπει να περιοριστεί στην εξέταση των λόγων που προβάλλουν οι διάδικοι.

42 — Προαναφερθείσες αποφάσεις Hagen, σκέψη 17, και GIE Réunion européenne κ.λπ., σκέψη 34.

43 — Το άρθρο 59 προβλέπει ότι, «[γ]ια να καθορίσει αν διάδικος έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους σε δικαστήριο του οποίου έχει ασκηθεί η αγωγή, ο δικαστής εφαρμόζει το εσωτερικό του δίκαιο» (παράγραφος 1), με την επισημάνση ότι, «[α]ν ο διάδικος δεν έχει κατοικία στο κράτος μέλος όπου έχει ασκηθεί η αγωγή, το δικαστήριο, προκειμένου να καθορίσει αν ο διάδικος έχει κατοικία σε άλλο κράτος μέλος, εφαρμόζει το δίκαιο του κράτους μέλους» (παράγραφος 2).

44 — Απόφαση της 7ης Ιουνίου 1984, 129/83, Zelger (Συλλογή 1984, σ. 2397), η οποία ερμηνεύει το άρθρο 21 της Συμβάσεως βλ. επίσης, υπό ευρεία έννοια, προαναφερθείσα απόφαση Hagen η οποία αναφέρει και άλλους σχετικούς κανόνες (σκέψη 19).

VI — Πρόταση

52. Για τους προαναφερθέντες λόγους, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στο Oberster Gerichtshof την ακόλουθη απάντηση:

«Ένας ενάγων δεν μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όταν ασκεί αγωγή κατά ενός προσώπου το οποίο κατοικεί στο κράτος μέλος του αρμόδιου δικαστηρίου και κατά ετέρου προσώπου το οποίο κατοικεί σε άλλο κράτος μέλος, αλλά η αγωγή πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη *ad limine*, για πρόδηλους και *ex lege* λόγους.»